Лекция 1 Реални числа - първа част

Доказателство за $\sqrt{2} \notin \mathbb{Q}$

Допускаме противното, тоест $\sqrt{2} = \frac{p}{q}$, $p, q \in \mathbb{N}$. Б.О.О. считаме p и q за взаимно прости.
$2q^2 = p^2$ Следователно p^2 се дели на 2 без остатък. То, p също. Следователно представяме $p = 2r$
Заместваме и получаваме $q^2 = 2r^2$ Аналогично, q се дели на 2. p и q са четни, противоречие! □

Упражнение: Да се докаже, че $\sup(A+B) = \sup A + \sup B$*, като* $A + B := \{a + B : a \in A, b \in B\}$

I. $\sup A + \sup B$ е горна граница на $A + B$

$$\left.\begin{array}{l}\text{За произволно } a \in A \text{ , } \sup A \geq a \\ \text{За произволно } b \in B \text{ , } \sup B \geq b\end{array}\right\} \implies a + b \leq \sup A + \sup B$$
$$\implies \forall x \in A + B : \sup A + \sup B \geq x$$

II. Всяко $c < \sup A + \sup B$ не е горна граница
Полагаме $0 < \varepsilon = \sup A + \sup B - c$. $\sup A - \frac{\varepsilon}{2} < \sup A \Rightarrow \exists a_0 \in A : a_0 > \sup A - \frac{\varepsilon}{2}$, аналогично за b_0.
Следователно $a_0 + b_0 > \sup A + \sup B - \varepsilon \quad a_0 + b_0 > c$, тогава c няма как да бъде горна граница. □

Доказателство за Принцип на непрекъснатост

I. Разглеждаме непразно $B := A \cap [0; +\infty)$, ограничени отгоре. Ако съществуват, $\sup A \equiv \sup B$
Построяваме $\overline{a} = \overline{a_0}.\overline{a_1}\ \overline{a_2} \cdots \in \mathbb{R}$, така че $\overline{a_0} = \max\{\lfloor a \rfloor : a \in B\}$ и
$$\overline{a_i} = \max\{a_i \in \{0, ..., 9\} : \exists a \in B, a = \overline{a_0}.\overline{a_1} \cdots \overline{a_{i-1}}\ a_i \cdots\}$$
Твърдим, че $\overline{a} = \sup B$. Фиксираме произволно $a \in B$.
Ако $\overline{a_i} = a_i$ за всяко $i \in \mathbb{N} \cup \{0\}$, то $\overline{a} = a$
Ако съществува $\overline{a_n} \neq a_n$, то $\overline{a_n} > a_n$ (от конструкцията, няма как $\overline{a_n} < a_n$). Тогава $\overline{a} > a$
Твърдим, че произволно $d \in B$ не е горна граница. Ще покажем, че $d < a$ за някое $a \in B$
Понеже $d < \overline{a}$, то съществува n, такова че $d_i = \overline{a_i} \quad \forall i \in \{0, 1, ..., n\}$ и $d_{n+1} < \overline{a_{n+1}}$
Чрез конструкцията, съществува $a = \overline{a_0}.\overline{a_1} \cdots \overline{a_n}\ \overline{a_{n+1}}\ a_{n+2} \cdots$ и $d < a\ (< \overline{a})$
II. Подобно разглеждаме непразното $B := A \cap (\infty; 0)$ □

Лекция 2 Реални числа - втора част и сходящи редици

Доказателство за Аксиома на Архимед

Допускаме противното, че $A = \{e, e + e, ..., ne, ...\}$ (ne е n-пъти e събрано със себе си).
Съгласно *Принцип за непрекъснатост*, съществува $\sup A$. То тогава $\sup A - e < \sup A$.
От дефиницията за супремум, съществува $ne > \sup A - e \quad (n+1)e > \sup A$, противоречие! □

Доказателство за "Интервалът $(a; b)$ *съдържа поне едно рационално число, при* $a, b \in \mathbb{R} \quad a < b$*"*

Б.О.О. $a = a_0.a_1a_2 \cdots$ и $b = b_0.b_1b_2 \cdots$ са неотрицателни. Б.О.О. a не завършва на 9 в период.
От $a < b$, значи съществува $n \in \mathbb{N} \cup \{0\}$, такова че $a_i = b_i \quad \forall i \in \{0, 1, ..., n-1\}, a_n < b_n$.
Нека $a_j \neq 9$ за $j \geq n + 1$. $r := a_0.a_1a_2 \cdots a_{j-i}(a_j + 1)$ е крайна десетична дроб между a и b. □

Доказателство за "Сходящите редици са ограничени"

Нека $a_n \xrightarrow[n\to\infty]{} a$. Тогава $\{n \in \mathbb{N} : a_n \in (a - \varepsilon; a + \varepsilon)\}$ е кофинитно. Нека $a_n \in (a - \varepsilon; a + \varepsilon)$ за всички $n \geq n_0$. Следователно, $\{a_n : n \in \mathbb{N}\} \subset [m, M]$, където $m = \min\{a_1, ..., a - \varepsilon\}$ и $M = \max\{a_1, ..., a + \varepsilon\}$ □

Доказателство за Лемата за двамата полицаи

$$\left.\begin{array}{l}\exists n_1 \in \mathbb{N}\ \forall n \geq n_1 : a_n \in (a - \varepsilon; a + \varepsilon) \\ \exists n_2 \in \mathbb{N}\ \forall n \geq n_2 : b_n \in (a - \varepsilon; a + \varepsilon)\end{array}\right. \quad n_0 = \max\{n_1, n_2\}. \text{ Тогава } \forall n \geq n_0 : a - \varepsilon < a_n \leq c_n \leq b_n < a + \varepsilon$$

$$\implies c_n \in (a - \varepsilon; a + \varepsilon)\ \forall n \geq n_0$$ □

Лекция 3 Редици от реални числа

Доказателство за $a_n \xrightarrow[n\to\infty]{} \infty \iff \frac{1}{a_n} \xrightarrow[n\to\infty]{} 0$

($\Rightarrow$) От деф. за сходяща редица върху $\frac{1}{a_n} \xrightarrow[n\to\infty]{} 0$, искаме $\forall \varepsilon > 0\ \exists n_0 \in \mathbb{N}\ \forall n \geq n_0 : \left|\frac{1}{a_n} - 0\right| < \varepsilon$. Тоест, търсим да покажем $|a_n| > \frac{1}{\varepsilon}$. $(-\infty; -\frac{1}{\varepsilon}) \cup (\frac{1}{\varepsilon}; \infty)$ е околност на ∞, то $\exists n_0 \in \mathbb{N}\ \forall n \geq n_0 : |a_n| > \frac{1}{\varepsilon}$.

($\Leftarrow$) Разглеждаме произволно $\frac{1}{M} > 0$. Щом $\frac{1}{a_n} \xrightarrow[n\to\infty]{} 0$, то $\exists n_0 \in \mathbb{N}\ \forall n \geq n_0 : \left|\frac{1}{a_n}\right| < \frac{1}{M}$. Това е еквивалентно на $\exists n_0 \in \mathbb{N}\ \forall n \geq n_0 : |a_n| > M$, точно деф. на $a_n \xrightarrow[n\to\infty]{} \infty$ □

Доказателство за "Ако $\{a_n\}_{n=1}^{\infty}$ *е растяща и ограничена отгоре, то тя е сходяща."*

От принципа за непрекъснатост, съществува супремум L на множеството $\{a_n : n \in \mathbb{N}\}$.

За произволно ε, $L - \varepsilon < L \Rightarrow \exists n_0 : a_{n_0} > L - \varepsilon$. За $n \geq n_0$, $L - \varepsilon < a_{n_0} \leq a_n \leq L < L + \varepsilon$.

Следователно $a_n \in (L - \varepsilon; L + \varepsilon)$ за всяко $n \geq n_0$ и редицата е сходяща към L. □

Лекция 4 Редици от релани числа. Граници на функции.

Доказателство за "Ако $a_n \xrightarrow[n\to\infty]{} a$*, то* a *е единствена точка на сгъстяване"*

(Границата е точка на сгъстяване, понеже кофинитните множества са безкрайни.)

Допускаме противното, тоест че съществува $b \in \mathbb{R}, b \neq a$ точка на сгъстяване.

Нека U околност на a и V околност на b, такива че $U \cap V = \emptyset$.

$$\underbrace{\{n \in \mathbb{N} : a_n \in U\}}_{\text{кофинитно } (a \text{ граница})} \implies \underbrace{\{n \in \mathbb{N} : a_n \notin U\}}_{\text{крайно}} \supset \underbrace{\{n \in \mathbb{N} : a_n \in V\}}_{\text{безкрайно } (b \text{ т. на сгъстяване})}$$

Безкрайно множество се съдържа в крайно, противоречие! □

Доказателство на "Нека $\{a_n\}_{n=1}^{\infty}$ *е сходяща и* $\{a_{n_k}\}_{k=1}^{\infty}$ *е подредица. Тогава* $\{a_{n_k}\}_{k=1}^{\infty}$ *е сходяща към границата на* $\{a_n\}_{n=1}^{\infty}$*"*

Нека $a_n \xrightarrow[n\to\infty]{} a$ и U околност на a, то $\exists n_0 \in \mathbb{N}\ \forall n \geq n_0 : a_n \in U$. $n_1 < n_2 < ... \Rightarrow \exists n_{k_0} \geq n_0$.

Тогава $\forall k \geq k_0 : n_k \geq n_{k_0} \geq n_0$ и следователно $a_{n_k} \in U$. Получихме $a_{n_k} \xrightarrow[n\to\infty]{} a$ □

Доказателство на "a *е точка на сгъстяване на* $\{a_n\}_{n=1}^{\infty} \iff$ *съществува подредица* $a_{n_k} \xrightarrow[k\to\infty]{} a$*"*

I. съществува подредица $a_{n_k} \xrightarrow[k\to\infty]{} a \implies a$ е т. на сгъстяване

Нека U е околност на a. $\exists k_0\ \forall k \geq k_0 : a_{n_k} \in U$

II. a е т. на сгъстяване $\implies$ съществува подредица $a_{n_k} \xrightarrow[k\to\infty]{} a$

За околност $(a - \varepsilon, a + \varepsilon)$, $\exists n_1 : a_{n_1} \in (a - \varepsilon, a + \varepsilon)$. Понеже околността е с безкраен брой членове, а $\{1, ..., n_1\}$ е крайно, то $\exists n_2, n_2 > n_1 : a_{n_2} \in (a - \frac{\varepsilon}{2}, a + \frac{\varepsilon}{2})$. Така до $a_{n_k} \in (a - \frac{\varepsilon}{k}, a + \frac{\varepsilon}{k})$.

Построихме $n_1 < n_2 < \cdots < n_k < \cdots$. То тогава $\{a_{n_k}\}_{k=1}^{\infty}$ е подредица и $|a_{n_k} - a| < \frac{\varepsilon}{k} \xrightarrow[k\to\infty]{} 0 \implies a_{n_k} \xrightarrow[k\to\infty]{} a$ □

Доказателство на Теоремата на Болцано-Вайерщрас (Принцип за компактност)

I. Всяка ограничена редица има сходяща подредица

$\{a_n\}_{n=1}^{\infty}$ сходяща $\implies$ означаваме $a_n \in [b_0, c_0]\ \forall n \in \mathbb{N}$. Броят членове на поне един от интервалите $\left[b_0, \frac{b_0+c_0}{2}\right]$ и $\left[\frac{b_0+c_0}{2}, c_0\right]$ е безкраен, означаваме този интервал с $[b_1, c_1]$. Продължаваме така до $[b_k, c_k]$.

Забелязваме, че $b_0 \leq b_1 \leq \cdots \leq b_k \leq \cdots < c_0$ и $c_0 \geq c_1 \geq \cdots \geq c_k \geq \cdots > b_0$.

То $\{b_k\}_{k=1}^{\infty}$ е растяща и ограничена отгоре, $\{c_k\}_{k=1}^{\infty}$ е намаляваща и ограничена отдолу.

II. Всяка ограничена редица има точка на сгъстяване

Нека означим границата на $\{b_k\}_{k=1}^{\infty}$: $b_k \xrightarrow[k\to\infty]{} a$. Тогава:

$$|c_k - a| \leq |c_k - b_k| + |b_k - a| \xrightarrow[k\to\infty]{} 0 + 0 \implies c_k \xrightarrow[k\to\infty]{} a$$

Нека $(a-\varepsilon, a+\varepsilon)$ е околност на a. $b_k \in (a-\varepsilon, a+\varepsilon)\ \forall k \geq k_1$ и $c_k \in (a-\varepsilon, a+\varepsilon)\ \forall k \geq k_2$. Нека $k_0 = \max\{k_1, k_2\}$. То тогава, по конструкция, $[b_{k_0}, c_{k_0}] \subset (a-\varepsilon, a+\varepsilon)$ има безброй много членове.

Следователно, във всяка околност на a има безброй много членове. □

Доказателство на "Нека $\{a_n\}_{n=1}^{\infty}$ е ограничена редица с единствена точка на сгъстяване. Тогава редицата е сходяща."

Означаваме $a_n \in [b, c]$. Ще докажем, че a (т. на сгъстяване) е граница. Допускаме противното.

Следователно, съществува ε, такова че извън околността $(a-\varepsilon, a+\varepsilon)$ има безброй членове.

Тоест, или в $[b, a-\varepsilon]$, или в $[a+\varepsilon, c]$ има безброй члена. То тогава съществува т. на сгъстяване $d \in [b, a-\varepsilon], d \neq a$, или $d' \in [a+\varepsilon, b], d' \neq a$, но по условие има само една точка на сгъстяване, противоречие! □

Доказателство на Необходимо и достатъчно условие на Коши за сходимост на редица

I. $\{a_n\}_{n=1}^{\infty}$ е сходяща $\implies$ $\{a_n\}_{n=1}^{\infty}$ е фундаментална

Нека границата е a. За произволно $\frac{\varepsilon}{2} > 0$, съществува $n_0 \in \mathbb{N}$, такова че $\forall n \geq n_0 : |a_n - a| < \frac{\varepsilon}{2}$ и аналогично $\forall m \geq n_0 : |a_m - a| < \frac{\varepsilon}{2}$.

$$|a_m - a_n| \leq |a_m - a| + |a_n - a| < \frac{\varepsilon}{2} + \frac{\varepsilon}{2} = \varepsilon \quad \text{(деф. за фундаментална редица)}$$

II. $\{a_n\}_{n=1}^{\infty}$ е фундаментална $\implies$ $\{a_n\}_{n=1}^{\infty}$ е сходяща

От фундаменталност $\Rightarrow$ за произволно $\varepsilon\ \exists n_0\ \forall n, m \geq n_0 : |a_n - a_m| < \varepsilon$. В частност $m = n_0$ и $|a_n - a_{n_0}| < \varepsilon \implies a_n \in (a_{n_0} - \varepsilon, a_{n_0} + \varepsilon)\ \forall n \geq n_0 \implies \{a_n\}_{n=1}^{\infty}$ ограничена.

От принципа за компактност, съществува сходяща подредица $\{a_{n_k}\}_{k=1}^{\infty}$. Нека $a_{n_k} \xrightarrow[k\to\infty]{} a$.

От фундаменталността $\Rightarrow |a_n - a_m| < \frac{\varepsilon}{2} \quad \forall n, m \geq n_0 \implies |a_n - a_{n_k}| < \frac{\varepsilon}{2} \quad \forall n_k \geq n_0\ \forall k \geq k_1$.

Щом подредицата е сходяща, то $\exists k_2\ \forall k \geq k_2 : |a_{n_k} - a| < \frac{\varepsilon}{2}$.

За $k := \max\{k_1, k_2\}$ е винаги изпълнено $|a_{n_k} - a| < \frac{\varepsilon}{2}$ и $|a_n - a_{n_k}| < \frac{\varepsilon}{2}$.

Ще докажем, че $a_n \xrightarrow[n\to\infty]{} a$: $|a_n - a| \leq |a_n - a_{n_k}| + |a_{n_k} - a| < \frac{\varepsilon}{2} + \frac{\varepsilon}{2} = \varepsilon$ □

Лекция 5 Граници на функции

Доказателство на "Дефинициите за граница във формата на Коши и Хайне са еквивалентни"

I. Форма на Коши $\implies$ Форма на Хайне

Нека $\lim\limits_{x\to x_0} f(x) = L$ и за произволна редица $x_n \xrightarrow[n\to\infty]{} x_0, x_n \in D, x_n \neq x_0$. Разглеждаме околност $(L-\varepsilon, L+\varepsilon)$. От деф. на Коши: $\exists \delta > 0\ \forall x \in D \cap (x_0 - \delta, x_0 + \delta), x \neq x_0 : f(x) \in (L-\varepsilon, L+\varepsilon)$

Също, $\exists n_0\ \forall n \geq n_0 : |x_n - x_0| < \delta$ и следователно $f(x_n) \in (L-\varepsilon, L+\varepsilon)$. Доказахме $f(x_n) \xrightarrow[n\to\infty]{} L$

II. Форма на Хайне $\implies$ Форма на Коши

Допускаме противното, тоест

$$\neg(\forall\varepsilon\exists\delta\forall x, x \neq x_0, |x - x_0| < \delta : |f(x) - L| < \varepsilon) \quad \equiv \quad \exists\varepsilon\forall\delta\exists x, x \neq x_0, |x - x_0| < \delta : |f(x) - L| \geq \varepsilon$$

Разглеждаме при $\delta = 1, \frac{1}{2}, \frac{1}{3}, \cdots, \frac{1}{n}, \cdots$:

$$\begin{aligned}
&\delta = 1 \Rightarrow \exists x_1, x_1 \geq x_0, |x_1 - x_0| < 1 : |f(x_1) - L| \geq \varepsilon \\
&\delta = \frac{1}{2} \Rightarrow \exists x_2, x_2 \geq x_0, |x_2 - x_0| < \frac{1}{2} : |f(x_2) - L| \geq \varepsilon \\
&\vdots \\
&\delta = \frac{1}{n} \Rightarrow \exists x_n, x_n \geq x_0, |x_n - x_0| < \frac{1}{n} : |f(x_n) - L| \geq \varepsilon \\
&\vdots
\end{aligned}$$

Понеже $|x_n - x_0| < \frac{1}{n} \xrightarrow[n\to\infty]{} 0$, имаме редицата $x_n \xrightarrow[n\to\infty]{} x_0$. От Хайне $\Rightarrow f(x_n) \xrightarrow[n\to\infty]{} L$, противоречие с $|f(x_n) - L| \geq \varepsilon$! □

Лекция 6 Непрекъснати функции

Лекция 7 Основни елементарни функции

Лекция 8 Диференцируемост и производна